

Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Mehiläinen kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta laboratorio- ja kuvantamispalveluiden osalta ja toteaa seuraavaa:

Mehiläinen katsoo, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuullisella taholla tulee olla käytössään kaikki mahdolliset työkalut palveluiden laadukkaaseen, vaikuttavaan ja tehokkaaseen järjestämiseen. Kukin järjestäjä on itse paras taho arvioimaan parhaan tavan palveluiden tuottamiseen vastuullaan olevalle väestölle. Ostopalveluiden hyödyntäminen on järjestäjille tehokas keino hakea järjestelmään joustavuutta, tehokuutta sekä uusia innovaatioita ja vertailutietoa.

Mehiläinen pitää myönteisenä sitä, että perustettavat hyvinvointialueet voivat hankkia laboratorio- ja kuvantamispalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Yksityiset palveluntuottajat voivat tuottaa näitä palveluita julkisille tuottajille tehokkaasti ja laadukkaasti helpottaen siten järjestelmän kuormitusta. Koronapandemia on osoittanut erinomaisesti, kuinka keskeistä on hyödyntää koko järjestelmää ja resursseja. Mehiläinen tuottaa yksin tai yhteistyössä julkisen toimijan kanssa vuosittain laboratoriopalveluita ja kuvantamisen tutkimuksia kymmenissä yksiköissä ympäri Suomen. Merkittävä osa laboratorioanalytiikasta tehdään omassa keskuslaboratoriossa sekä akkreditoidulla alihankkijalla Helsingissä, mikä täydentää huomattavasti alan resurssia Suomessa. Yksityisten toimijoiden kyky vastata nopeasti ilmaantuviin tarpeisiin on koronapandemianakin aikana kiistatta osoitettu.

Esityksen mukaan hyvinvointiyhtymä voi tuottaa tukipalveluita, ml. laboratorio- ja kuvantaminen, suoraan hyvinvointialueelle tai niiden yhteenliittymälle. Tämä ei ole lainsäädännön mukaan markkinoilla tapahtuvaa toimintaa. Mehiläinen huomauttaa kuitenkin, että usean hyvinvointialueen perustama yhteinen hyvinvointiyhtymä on merkittävästi nykyisiä kuntayhtymiä suurempi toimija, jonka markkinavaikutukset voivat tosiasiallisesti olla merkittäviä. Yritys- ja markkinavaikutusten arviointi on lainsäädännössä keskeisesti heikompaa kuin muu vaikutusten arviointi ja siksi siihen tulee kiinnittää jatkossa keskeisesti huomiota.

Mehiläinen pitää keskeisenä, että hyvinvointiyhtymän sekä hyvinvointialueiden oman tuotannon kustannukset ovat julkisesti saatavilla, jotta verovaroin tapahtuvan palvelutuotannon hintojen vertailu on mahdollista sekä alueiden asukkaille ja päättäjille että markkinoille. Mehiläinen pitää myönteisenä myös sitä, että laboratorio- ja kuvantamispalvelut on rajattu pykälän 132 yhtiöittämisvelvoitteen poikkeuksien ulkopuolelle.

Oleellista on, että hyvinvointialueiden markkinoilla toimivat toiminnot yhtiöitetään. Lisäksi oleellista on, että hyvinvointialueiden sidosyksiköinä toimivat yhtiöt eivät toimi sidosyksikköasemassa harjoittaen samaan aikaan lainsäädännön salliman rajan ylittävää toimintaa markkinoilla. Tällä hetkellä useat sidosyksiköt ympäri Suomen toimivat tosiasiallisesti markkinoilla ylittäen lainsäädännön salliman prosentuaalisen rajan. Keskeistä on myös vaatimus siitä, että hyvinvointialueen tuottaessa yhtiöittämispoikkeuksen perusteella palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla omana toimintanaan sen hinnoittelun tulisi perustua markkinaperusteiseen hintaan, eivätkä ne synnytä julkisin varoin tuettua alihinnoittelua markkinalle.

Hyvinvointialue voisi perustaa hyvinvointiyhtymän, joka voisi tuottaa hyvinvointialueelle tukipalveluita, joihin myös laboratorio- ja kuvantamispalvelut luetaan. Mehiläinen viittaa kilpailu- ja kuluttajaviraston lausuntoon syksyn lausuntokierroksella:

”Oleelliset kysymykset kilpailuneutraliteetin kannalta ovat, milloin sote-maakunnan ei lakiluonnoksen mukaan katsottaisi toimivan kilpailutilanteessa markkinoilla ja milloin sote-maakunta voisi toimia markkinoilla kilpailutilanteessa yhtiöittämättä kyseistä toimintaa. Lakiluonnoksen säännöksiä on vertailtu voimassa olevan kuntalain vastaaviin säännöksiin sen selvittämiseksi, ehdotetaanko lakiluonnoksessa kuntalaista poikkeavia sääntelyratkaisuja ja suhtautuuko lakiluonnos kuntalakia sallivammin sote-maakunnan toimimiseen markkinoilla kilpailutilanteessa yksityisten toimijoiden kanssa.

Sote-maakuntalakiluonnoksen kilpailuneutraliteettisäännökset pohjautuvat kuntalain vastaaviin säännöksiin. Lakiluonnoksen mukaan sote-maakuntia ja -maakuntayhtymiä koskisi kuntalakia vastaava lähtökohtainen velvollisuus yhtiöittää kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa toiminta. Myös poikkeustilanteet, joissa sote-maakunnan ja -maakuntayhtymän ei katsottaisi ainakaan toimivan kilpailutilanteessa markkinoilla ja joissa sote-maakunta tai -maakuntayhtymä voisivat harjoittaa toimintaa kilpailutilanteessa markkinoilla muussa kuin yhtiömuodossa, vastaavat hyvin pitkälle kuntalain säännöksiä. Myös sote-maakuntien väliseen yhteistyöhön suhtaudutaan lakiluonnoksessa samoin kuin kuntien väliseen yhteistyöhön.”

Johanna Asklöf

Liiketoimintajohtaja

Lääkärikeskukset